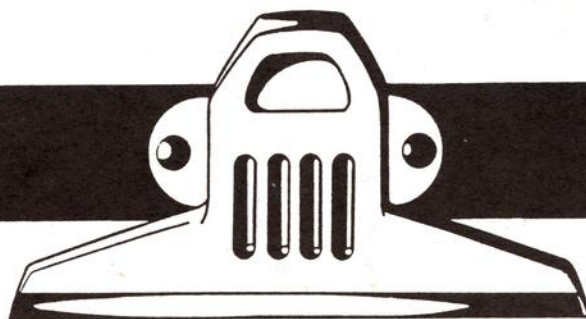

HUNSFOS POSTEN

Frist for stoff til neste nr. er 15. aug.

HUNSFOSPOSTEN
utgitt av
Hunfos Fabrikker
Hunfos Arbeiderforening
Hunfos Funksjonærforening
Hunfos Bedriftsidrettslag

REDAKTØR:
Reidar Liane
Tlf.: 56713, arb.: 333.

REDAKSJONSMEDLEMMER:

Ingeborg Haraldstad
Anne Marie Egebakken
Edgar Sakariassen
Jan Skårdal
Tom Enersen
Sigurd Gundersen
Bjørn Østefjell

Ettertrykk bare etter
nærmere avtale

TRYKT HOS
Sørtrykk, Vennesla
på 100 gr Crown Set
Omslag
150 gr Crown Set

Forsiden:

John Leland
Årets idrettsnavn- 87

Fortid i minner/Fremtiden kaller

Det er med et visst vemod jeg nå er i ferd med å skrive min siste artikkel til det ærede organ *Hunsfosposten*. For knapt 7 år siden, skrev jeg min første epistel – og meget vann har rent ut i Otra i mellomtiden!

Jeg ser tilbake og tenker: Mange forhold det er verd å huske, andre ting blir kun bruddstykker og/eller fragmenter som neppe har særlig interesse for andre enn en selv. Slik må det være.

Rent arbeidsmessig kan en generelt si at vi gjennom årene har vedtatt og trukket opp en del prinsipielle linjer med tanke på økt produktivitet og med formål å øke selskapets lønnsomhet. Disse ting er blitt utført og realisert ved delaktighet fra alle ansatte ved bedriften.

Oppnådde resultater kan sikkert vurderes fra ulike synspunkter – og totalbedømmelsen får andre ta seg av. På alles vegne kan jeg kanskje driste meg til å si at resultatene på mange måter har vært rimelig gode. Jeg tenker i så måte på opprustning og forbedringer av eksisterende anlegg, nyinvesteringer, økt produksjon og salg m.v. Økning av egenkapital og soliditet hører også til de ting vi har kunnet glede oss over.

Vi nådde også de 100 år. Et jubileum som må karakteriseres som storartet. Jeg tenker på pensjonisttreff, fest for samtlige ansatte, kunder og andre forbindelser. Ja, og så den særdeles velorganiserte størrelsen og sjøreisen med «Boloro». Det var toppen av kundetreff jeg noen gang har vært med på.

Hvor står vi så i dag?

I den senere tid har det vært skrevet både vel og meget om Hunsfos Fabrikker. Jeg sikter her bl.a. til det vellykkede prospekt vedr. salg og spredning av Industriefondets aksjer. Vi ser nå frem til å kunne legge forholdene til rette for at selskapet igjen kan komme på Børsen. Andre omtalte og vesentlige ting er det etablerte samarbeid med Norsk Wallboard A/S. Treforedlingsindustrien på Sørlandet skal bli slagkraftig! Generelt tales det vel om oss. Men notabene, selvsagt dette på bakgrunn av de *forventninger* som stilles. Og som Cromwell har sagt: «Det gjelder ikke bare å smi mens jernet er varmt – det gjelder å smi jernet varmt». Med andre ord, vil har lovet en god del med hensyn til en forventet og positiv økonomisk utvikling – og se, det får vi sørge for å realisere.

Starten på inneværende år var rett så bra – og de første 2 måneder ble resultatmessig bedre enn oppsatte budsjett. Vi vet alle at påfølgende måneder ble skuffende – da i stor grad av produksjonsmessig karakter. Etter min mening bør det ikke være noen grunn for «raklekjøring» nå – og jeg håper virkelig og tror at forholdet er snudd igjen når dette nr. er gjengs lesning for våre ansatte.

Ellers er det viktigste for meg ved dette høvet å takke for udelt hyggelig samarbeide disse årene. Jeg har grunn til å takke mange for meget. Hjelp og støtte samt evne og vilje til innsats – når mest det gjaldt.

Innledningsvis nevner jeg de styrende organer som Bedriftsforsamling – og naturlig nok i helt avgjørende grad selskapets styre. Uten et godt og inntimt samarbeide mellom styret og administrasjonen er det liten sjanse til å lykkes.

Det interne liv i selskapet har imidlertid gitt meg størst glede. Forholdet klubber og bedrift har etter min mening fungert bra. Vi har ikke hatt vesentlige uoverensstemmelser i denne tiden selv om det selvsagt kan ha vært noen interesse motsetninger – skulle blott mangle. Jeg takker så meget for samarbeidet.

Bedriftsidrettslaget har likeledes skaffet meg glæder – og laget har hatt og vil fortsatt ha en viktig funksjon i bedriftsmiljøet. Jeg kunne her komme med en levende beskrivelse av mitt fatale 3 meters skihopp for lenge siden – eller den berømmelige høna! Jeg sier ikke mer!

Så er det samarbeidet på det administrative plan. Her har det nok til tider vært passelig tøft. Og slik må det vel kanskje være. Ledere på alle plan skal, og bør, foregå med et godt eksempel. Og når noe går galt er det lett å kritisere disse. Når vi så lykkes sammen, blir det desto bedre selv om noen kanskje til tider har hatt grunn til å føle seg noe forulempet. Glem det – og om nødvendig tilgi meg – jeg synes likevel vi har hatt det fint sammen.

Men jeg vil og må heller ikke glemme de nære ting. Alle de hyggelige samtaler – ofte med et velsignet humoristisk tilsnitt – jeg har hatt med enkeltindividet. Både i arbeidstiden – og ikke minst utenom dagtid. Jeg er blitt så glad i så mange på mine «vandringer». Alle telefonsamtalene utenom ordinær arbeidstid. Jeg vil sannelig huske en rekke telefonnr. på bruket! «Nå, hvordan går det, er vi på budsjett? Hva kjører vi!» osv. osv. Gleden over interessen for driften og fine uttalelser har vært og vil bli umistelige for meg.

Min takk til samtlige ansatte omfatter selvsagt også våre ansatte i Oslo og forøvrig våre utenlandske representasjoner.

Vel, som kjent vil jeg i en viss grad også i tiden fremover være knyttet til de to bedriftene oppe i Vennesla – så jeg regner med fortsatt rimelig kontakt. Takk alle sammen – og hjertens tillykke med årene som kommer.

Jeg håper ellers den nye lederen, Guttorm Vennesland, vil finne seg godt tilrette i vårt miljø – og at han og dere fører bedriftene ytterligere fremover.

Helt til slutt vil jeg minne om «Hunsfos-Geifen». Denne bør stå ved lag, og skal fortsatt utledes:

Glede

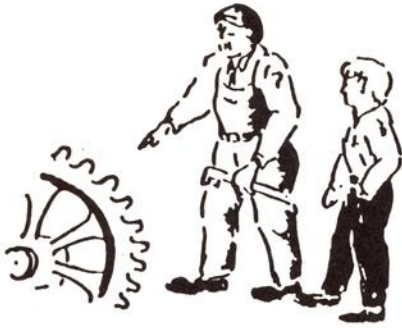
Entusiasme

Innfri (hverandres og bedriftens)
Forventninger

God sommer.

Egil Flaatin

Fabrikkens gang . . .

Papirfabrikken pr. uke 19

	Produsert tonn	Avvik til budsjett
PM1	8.846	+ 1,3%
PM3	2.107	- 5,8%
PM4	4.060	- 4,6%
PM5	13.698	- 5,2%
PM6	5.516	- 7,1%

PM 1

Pm 1 har gått bra i år. Den eneste maskin som ligger over budsjett.

PM 3

75% av underskuddet skyldes stopptid. Stopptidsbudsjettet er oversteget med 72%. Endel av overskridelsen kommer av at de planlagte stoppene blir forlenget på grunn av forberedelsesarbeid til ombyggingen i juni.

Andre hovedproblemer er vanskeligheten av å få til ublekte kvaliteter med frotamasse, store bekproblemer og innkjøring av nye farvede kvaliteter.

PM 4

Maskinen har gått noe ujevnt. Blandt de større ting som har trukket ned resultatet kan nevnes: lengre stopp for sylindersliping enn beregnet og et ganske langt stopp når vi målte guskmantelen og den ble feilmontert.

På massesiden er det to ting: store bekmengder og omkastning i programmet på grunn av masseangel.

PM 5

Vansker med fuktmålingen førte til endel ekstra vrak og turbulent kjøring i januar-februar. Der var også en periode med lav bruttoproduksjon grunnet avvanningsvansker i 3. press. I mars fikk vi problemer i området gusk-pressparti. Det tok tid å få rettet på dette, med endel dårlig kjøring som følge.

Innkjøring av nytt hollenderi ga også endel problemer, spesielt med fargedoseringen.

PM 6

Maskinen har hatt dobbel stopptid mot budsjett. Hittil i år har PM 6 hatt usedvanlig mange havarier: filtleder- valser, sylindrelager og kobling til gusk for å nevne de største. Skjev tamburanpressing på popen ga en del vrak og arbeid med feilsøking. Også PM 6 har hatt sin del av bekproblemene.

Gøsta Hanson

Salg 1. halvår 1988

I det store og hele har vi hatt en tilfredsstillende ordrebeholdning gjennom 1. halvår. Dette gjelder spesielt PM 1, PM 3, PM 5 og Avd. 9. Derimot har ordresituasjonen på PM 4 og PM 6 vært vanskeliggjort p.g.a. redusert og forsinket volum fra Sovjet.

Som kjent resulterte våre forhandlinger i Moskva i slutten av februar i en leveringsavtale for 5.000 tonn med levering i 2. og 3. kvartal. Dette er viktig for å stabilisere produksjonen på PM6, og dermed PM 4.

PM 3 har vært meget godt dekket gjennom hele 1. halvår, og det skal bli spennende å se utviklingen etter ombyggingen med øket produksjon.

Salget til det norske marked - i hovedsak fra PM 1 - utvikler seg stadig positivt. Etter 1. kvartal er leveringstakten 8 % over fjoråret og 4 % over budsjett.

PM 5 har vært meget godt beskjeftiget gjennom hele halvåret. Det er spesielt en positiv utvikling for vår PVC-backing kvalitet. En betydelig

del av PM 5's produksjon går som kjent til bestrykning av tapetpapir og Hunsblade i Avd. 9. Denne avd. har vært jevnt godt dekket med ordres.

Vårt viktigste eksportmarked er tradisjonelt U.K., og våre salg dit ligger totalt sett over budsjett i 1. tertial. Dette har gitt oss positivt utslag på valutasisiden, idet Pund Sterling har vært stabil og sterk gjennom året hittil.

Vi forventer en stabil markedssituasjon i de nærmeste måneder.

*Hunsfos, 19.05.88
M. Holmen*

Min arbeidsplass:

FILEBUA I RENSERIEET

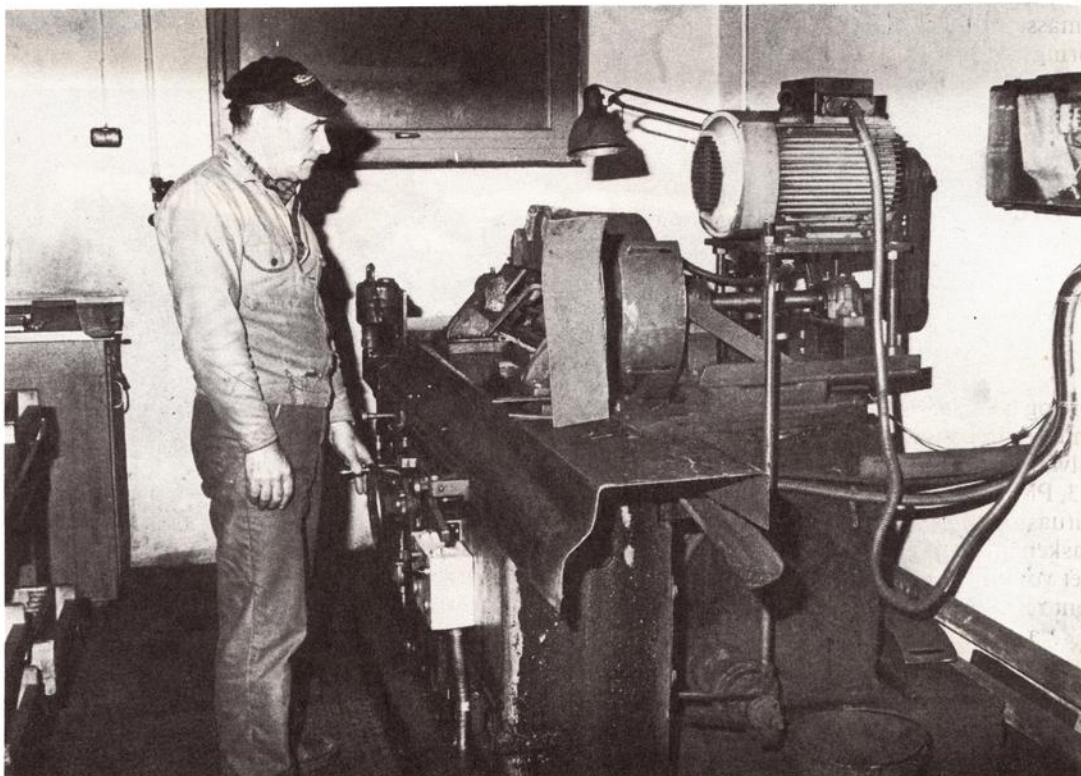
JOHN RAVNEVAND er eneheriker i filebua. Etter å ha arbeidet på verkstedet, renseriet, montør i kraftstasjonen og barkanlegget har han i de sist 25 årene være å finne i filebua.

Arbeidet består i filing av sagblader og sliping av kniver som brukes i renseriet. Selve arbeidet med å file/slipse er det maskiner som utfører men i tillegg skal det vikkes og oppretting til. Opplæringstiden til et slikt arbeid blir

derfor lang, det er rutiner og erfaringer som må til for å få en god sliper.

Selve arbeidstedet er OK, men arbeidet medfører en del støy, især når «huggeren» i naborommet starter blir det for mye av det «gode». I flere år var det ansatt 2 mann i filebua. I tillegg til filing/sliping hadde de også jobb med rengjøring i renseriet, men da den ene ble tatt bort ble det mere enn nok med filing/sliping for den gjenværende. I

dag kan John utføre alt som tilhører faget, tidligere måtte en del sendes til andre bedrifter, noe som gjør at ventetiden forkortes. Vinterstid blir det ekstra hardkjør, da blir knivene forte-re ødelagt og må da skiftes oftere. Nå planlegges det overgang fra 2 til 5 skift i renseriet, dette medfører økt arbeid i filebua, og som så ofte før så regner vi med at også denne gangen vil John klare brasene.

MIN HOBBY

ROLF INGE BRYNE – RALLYCROSS

Båt og bil har vært Rolf Inges store hobbyer i de senere år. Han anskaffet seg en Vinnracer i 1981 og deltok i mange regattaer og seiret i mange løp. Da han vant Oslo Grand Prix ble det regnet som en sensasjon. I 82 sesongen vant han alle løp han deltok i. Rolf er gift med en Ivelandsjente og de har bygd hus i Iveland. Her er det liten interesse for båtsporten og tanken om å skifte hobby streift ham flere ganger. Da to kamerater (Ivedøler) begynte med bilcross bestemte han seg for å kutte ut båten og heller gå over til bil.

Han fikk tak i en rimelig bil som han fikk satt i skikkelig stand og meldte seg på til sitt første løp. Starten var dårlig. I sitt første heat ble han påkjørt med det til følge at han kjørte ut av banen og fikk en velt så bilen ble liggende på taket. Heldigvis ble ingenting skadd slik at han kunne stille til start i neste heat, og i det siste heatet kjørte han i mål som nr. 1. Sikkerheten står høyt i rallycross. Foran hvert løp er det bilteknisk kontroll, og det har hendt at Rolf har stoppet (selv om han lå på en førsteplass) da sikkerhetselen løsnet og fikk festet denne skikkelig før han fortsatte løpet. Enhver kan jo tenke seg hvordan det vil gå i et velt med føreren dersom han kjørte uten sikkerhetseler.

Hobbyen er dyr, derfor er Rolf og hans kamerater svært interessert i sponsorstøtte. Bilene koster fra 50.000 og oppover. I det siste løpet hadde en av deltakerne en bil til 500.000,-. Etter hvert løp blir det en del reparasjoner som må utføres. Karoseriskader blir det som oftest hver gang, men det er når motoren får skader det begynner å bli dyrt. Ett sett dekk på felg vil koste ham 12.000.

Han har også skaffet seg en delebil, og i tillegg er han en god mekker, ja, første betingelsen er at du selv kan reparere bilen dersom du vil ha rallycross som hobby.

Bilen han har idag er en Ford Escort, dette er en spesialbil som er bygd for rallycross og han stiller da i klassen 1600–2000ccm hvor han deltar i den store nasjonale klassen.

Det er selvsagt spenning og farten som gjør at han liker denne hobbyen, og det å kunne mestre bilen gjennom hele løpet. For å bli en god fører bør det mye trening til, hittil har det ikke blitt så mye trening som han kunne ønske, bl.a. fordi det blir arrangert for få treningssammenkomster. På spørsmål om hva som gleder ham mest under et løp svarer han: – Alle deltar jo for å vinne, så hvert heat, hvert løp jeg klarer å vinne er en stor glede for meg.

– Men hva er det mest skuffende du har opplevd:

Det må være på Rugslandsbanen i pinsa. Jeg ledet A-finalen, men glatt bane og noe overivrighet medførte at jeg havnet i en grushaug og derved spolerte hele løpet mitt og ble derfor bare nr. 6.

– Har du noen ønsker for neste sesong!

Først og fremst å få balanse i regnskapet og dernest å kunne delta i Norgesmesterskapet, dette innebærer at jeg må delta i 5 løp på forskjellige steder i Norge, og selvsagt at jeg da oppnår en god plassering. Rolf Inge er en god kjører, det skulle premiesamlingen vise. På bildet har han bare tatt med noen av premiene.

Neste gang du ser bilde i avisen fra et rallycrossløp så se etter en bil merket med 60, og skulle du blant publikum se en ivrig heiagjeng så kan du være sikker på at det er Dagmar og guttene som «heier» pappa fram til en forhåpentligvis, ny seier.

*Du vil ikke finne
mye » luksus » i
en rallycrossbil.*

*Rolf Inge med bil
og trof er.*

*Slike trofeer oppnår
bare en god kjører.*

Hunfos Arbeiderforening

Ny fritidsforsikring

Vi har i tillegg til den allerede eksisterende forsikring, fått en ny fritidsforsikring som er basert på avkastningen fra sykelønnsfondets midler. Dette er en tilleggsforsikring som er gratis for alle tilsluttet NPF, samt en del andre LO forsikringer. Forsikringen gjelder ikke for medlemmer som mottar full uførepensjon eller alderspensjon, og det presiseres at den kun gjelder ulykker som skjer i fritiden, samt reise til og fra arbeidsstedet, såfremt slik reise ikke er organisert av arbeidsgiver. Forsikringen omfatter pr. 1. januar følgende forsikringsbeløp.

Kr. 500.000,- som utbetales ved medlemmets død som følge av ulykke i fritiden.

Kr. 500.000,- som utbetales ved 100 % varig medisinsk invaliditet, som følge av ulykkeskade som rammer medlemmet i fritiden. Beløpet blir forholdsmessig nedsatt ved lavere invaliditetsgrad. Erstatning for en og samme ulykke kan ikke overstige 100 %.

Forsikringen dekker også behandlingsutgifter etter ulykkeskade med inntil kr. 25.000,- (5 % av forsikringsbeløpet for invaliditet). Med behandlingsutgifter menes de utgifter til lege, tannlege o.l. som ikke dekkes av de offentlige trygder, eller fra annet hold. Egenandelen er ved slik erstatning kr. 200,-. Rutinene ved melding om dødsfall eller invaliditet, samt utbetaling ved dødsfallerstatning skjer etter de samme regler som grunnforsikring utbetaling av invaliditetserstatning skjer til den skadelidte eller til den som med fullmakt handler på vegne av den skadelidte.

Greit sagt: - Den nye stuepiken er dum! I morges hadde hun satt høyreskoen til venstre og venstreskoen til høyre, så jeg er nødt til å krysse føttene for å få på meg skoene!!

FRITT RETTSRÅD

Fritt rettsråd

Dette er en ordning som gjelder samtlige LO organiserte ved bedriften. (Handel og kontor, NFATF og Hunsfos Arbeiderforening.)

Ordningen går ut på samtale med og evt råd fra en jurist.

Har du behov for fritt rettsråd, kan du kontakte Hunsfos Arbeiderforening.

Hunfosposten for 25 år siden

Direktør Borgen presiserte at produksjonsomkostningene måtte ned og effektiviteten opp. Produktivitetsutvalget hadde gjort et utmerket arbeid og lagt fram en rekke forslag som var godkjent av produksjonsutvalget. Det hadde imidlertid vært nedslående å konstatere den mangel på forståelse for bedriftens problemer som har gjort seg gjeldende når det gjaldt å gjennomføre produktivitetsutvalgets forslag i praksis. Saken måtte tas opp til ny vurdering.

Etter foretatte valg besto styret av direktør Per M. Hanson formann, h.r.adr. Ole A. Bachke viseformann, direktør S. Walter Rostoft og direktør Borgen, medlemmer. Kontrollkomiteen: Ingeniør P.A. Ellingsen jr. og direktør Lars Fronth. Representantskapet: skipsreder Tom Wilhelmsen formann, direktør Leif Moestue jr. viseordfører.

Hunfos BIL holdt sin tradisjonelle kosekveld med premieutdeling 22. april. Formann Elias Omdal overrakte blomster i tinnvase til Kåre Nordhagen og Bernhard Olsen som takk for det arbeidet de utførte for laget.

HBIL vant lagskytingen ved Finn Lund, Reidar Reinhartsen og Odd Arstad.

Forbundsformann Kaare Pehrson talte om «Demokrati på arbeidsplassen» på et medlemsmøte i Hunfos Arbeiderforening. 3 studiegrupper hadde på forhånd satt seg inn i det materiale som fantes om denne viktige sak.

Kongens Fortjenestemedalje ble tildelt Andreas Jorveit og Knut Lian ved en høytidelighet i Ernst Hotell.

Alf Melling ble valgt til ny formann i Funksjonærforeningen. Formannen Anders Løvland hadde nektet gjenvalg. På årsmøtet gjorde Oddvar Robstad stor lykke som filmfremviser. Fru Løvland høstet stor applaus med sine glimrende ferdigheter på flygelet. Man skulle nå konsentrere seg om hytteområdet i Melkevigga. Det ville kreve mye arbeid.

I Eventyrstafetten i terrengløp ble HBIL nr. 7 ved Helge Nordhagen, Thorbjørn Olsen, Sverre Hauglund og Karl Honnemyr.

Bedriften hadde ansatt rasjonaliseringsingeniør Wilhelm Andersen.

Per Bjørnson beskrev det nye renseriet som skulle stå ferdig før vinteren

Takk

Hjertelig takk til Hunfos Fabrikker, for den nydelige oppsatsen jeg fikk, på min 50 års dag. En særskilt takk til mine gode arbeidskamerater på Tomta, for oppmerksomheten.

Henry Kløvfjell

Jeg vil takke alle mine tidligere arbeidskamerater i sliperiet for godt kameratskap, gaver og blomster, i forbindelse med min avgang.

Hilsen Kåre Rødal

En hjertelig takk til bedriften for den nydelige blomsteroppsatsen, og til mine arbeidskamerater i sliperiet på skift 4, for gaven i forbindelse med min 60 års dag.

Hilsen Knut I. Lunden

Takker hjertligst bedriften for blomster, og gaver fra arbeidskolleger til min 50 års dag.

John Ravnevand

Takk for oppmerksomhet.

Finn Hagen

Jeg takker alle for gaver og hilsener som jeg fikk ved min overgang fra yrkesaktiv til pensjonist. Jeg vil også takke for godt og ualmindelig hyggelig samarbeid gjennom mange år.

H. Voreland

Jeg takker hjertligst for den fine blomsterhilsen som jeg fikk fra bedriften på min 60 års dag. Takker også mine arbeidskamerater på salen for den fine gaven.

Anny Hauglund

Bilder forteller mer enn ord

På Hunfos inntreffer mange små og store hendelser vi gjerne vil ha med i bladet, men dessverre så får vi ikke vite om disse før det hele er over.

Vi ønsker at DU kan hjelpe oss med å få omtalt det som skjer rundt om i fabrikken, ikke ved å skrive, men med å ta et bilde. Vi har anskaffet oss et heltautomatisk fotoapparat hvor alt du trenger å gjøre er å trykke på knappen. Apparatet er så enkelt i bruk at ALLE vil kunne bruke det.

Fotoapparatet oppbevares i Vakta - og DU kan låne det når du vil.

Oss pensjonister imellom *Kristian Hodnemyr (73)*

Så godt der er å være sammen med mennesker som gir glede og som er beredt til å hjelpe andre. De har ofte et avbalansert indre og har selv et rikt liv. Et slikt menneske vil jeg påstå Kristian Hodnemyr er.

Han sluttet i 1980 etter 50 år på Hunsfos – 1,5 år før pensjonsalder. Utenom arbeidet hadde han hatt mange jern i ilden som han nå ville prioritere selv om det ikke var lett å løsrive seg fra et interessant arbeid som formann i fyrhuset og gjenvinningavdelingen.

Jeg oppsøkte Kristian og Borghild i deres koselige hjem i Montjønneveien. De har to sønner som forlenget har forlatt redet og som har skaffet dem 7 barnebarn. Den ene sønnen Torgeir arbeider i hollenderiet ved PM 1. Han er fjerde generasjon i rett nedadstigende linje i arbeid for Hunsfos.

Jeg var først interessert i å høre litt om Kristians virksomhet på Hunsfos.

Jeg begynte som «skjulgutt» på Hunsfos i 1929. Etter et par år var jeg en tid på taubanen. Derpå var jeg reparatør på verkstedet og var blant annet med under monteringen av PM 3-4. Under hele krigen var jeg operatør forskjellige steder i papirfabrikken – kan nevne ved PM 4 under formann Henry Jensen og på diskrulloftet i papirmester Roens tid. Han hadde endel patenter i forbindelse med utstyret der. I 1945 var jeg 4 måneder i vaktkompaniet som hadde overtatt etter tyskerne. Deretter kom jeg tilbake til maskinverkstedet hvor jeg var til 1949 da verkstmester «Store-larsson» overflyttet meg til fyrhuset med ansvar for vedlikeholdet der. Etter at den gamle skorsteinen falt ned og et lokomotiv ble satt inn for å gi tilskudd til dampproduksjonen, var jeg med under montering av de nye fyrkjeler i 1955. Fyrmester dengang var Hjelm Johansen. I 1960 ble jeg satt

inn som formann i avdelingen og var da også medansvarlig for driften. Senere i 1976/77 var jeg beskjeftiget i forbindelse med byggingen og igangsettingen av lutkjelen og gjenvinning-sanlegget. Bortsett fra endel vanskeligheter med kompressoren fungerte dette anlegget godt.

Utenom dette har jeg vært med i industrivernet og var portør for hjelpekorpset. Som froskemann hadde jeg en interessant jobb for overingeniør Helland. Det gjaldt opprensning av jernskrot fra elvebunnen under den gamle kraftstasjonen. Der var det mye rask å finne.

Jeg tror mange er interessert i å høre litt om din herkomst. Din far var jo fagforeningsformann på Hunsfos.

Bestefar Kristian Hodnemyr var byggmester i Iveland før han kom til snekkerverkstedet på Hunsfos. I sitt første ekteskap hadde han 9 barn. Alle unntatt to reiste til Amerika for

kortere eller lengre tid. Min far Torkild kom tilbake fra Amerika da min bestefar døde som følge av en arbeidsulykke på Hunsfos i 1908. Bestefars første kone døde tidlig og i sitt 2. ekteskap hadde han 2 barn hvorav det ene reiste til Amerika.

Min far Torkild giftet seg i 1914 med Anne Marie Landsverk (Syrtveit). Han var sjåfør og av den grunn ble det hyppig skifte av bosted. Jeg ble født på Vikeland. Sist bodde vi til jeg var 5 år på Støle, før vi flyttet til Graslja. Min mor døde i forbindelse med fødselen av hennes 3. barn som også døde. Far giftet seg om igjen i 1925 med Ida Olavsson som nå bor på Mo-seidmoen. De fikk tre sønner – Karl og Alf arbeider på Hunsfos og Torleif som var papirmester på Hunsfos er død, samt 3 døtre som er gifte og bor i Vennesla. Det hører med til min historie at en er gift med verkstedformann Vidar Nordhagen og en med

VETERANER SOM TAKKER AV

KÅRE RØDAL

Ved påsketider i år gikk Kåre Rødal av for oppnådd aldersgrense. Etter 41 år ved bedriften var det litt vemodig å rydde skapet for siste gang når helsa er god og en fortsatt føler seg i fin form.

Kåre er født i Hustad, nå Fræna kommune, utenfor Molde i Møre og Romsdal. Han vokste opp på bondegård, men gikk over i skredderlære 18 år gammel. Han kom til Vennesla i 1940, ca. 1 måned før krigen brøt ut, og gikk i skredderlære hos sin bror, skredder Storholm. Han virket så 7 år hos skredder Skorgen i Kristiansand. Men skredderyrket var i ferd med å dø ut, maskinene overtok og Kåre begynte på Hunsfos. 13. februar 1957 begynte han på gården her, var der 1 år, så et år i vakta, så på gården igjen og så til sliperiet hvor han var ca. 10 år. Deretter var han 7 år i renseriet, 2 år i rullepakkeriet, før han vendte tilbake til sliperiet som sliper. Og der var han til han gikk av.

Kåre sier det har vært greit på Hunsfos. Den tyngste arbeidsplassen her har nok vedpåleggeren, mener han, men her er fritt og greit å arbeide.

Skredderkunstene har han imidlertid tatt vare på. Det er ikke få, særlig før i tiden, som fikk sydd såkalte høreskinn hos Kåre. De ble brukt på sykkel i regnvær, og enda idag er det flere som har det. Sykkel ja, Kåre har alltid vært glad i trim, og syklet alltid til jobben. Bedriftsidrett har han vært aktiv i – bestandig, da særlig vinteridrett. Musikk har også hatt en stor plass i Kåres liv. Han har i mange år vært med i Vennesla Musikkorps, og der er han fortsatt på plass. En fisketur iblant, både på hei og sjø, er også ting han setter pris på. Nå for tiden er han opptatt med å sy Vest-Agder bunader, så man skjønner at noen fritidsproblemer har han ikke.

Som de fleste sikkert vet, er han gift med Synnøve på Sentralen her, så han kan fortsatt følge med i hva som rører seg på Hunsfos. Og vi vil bare takke Kåre for samarbeidet her, og ønsker både han og kona mange fine år framover.

Jan Skårdal

pensjonist Asbjørn Beurling. Så slekten min er blitt tallrik med dominerende tilknytning til Hunsfos og Vennesla.

Jeg vil nå du skal fortelle om dine mange interesser som har beskjeftiget deg i mange år og nå som pensjonist.

Da vil jeg først nevne at jeg fikk stor interesse for skogsarbeid etterat jeg like etter krigen ble eier av et mindre skogsareal. Sammen med 3 andre er jeg beskjeftiget vår og høst med kulturarbeid i skogen for skogeierlaget under ledelse av skogbruksleder Sigurd Eieland. Ellers liker jeg å pleie min egen skog.

Jeg har vært med på dugnad så vel under byggingen av AA-hytta ved Rebers Veksted som den nye hytta etter at Blåkors overtok. Jeg er medlem av Blåkors K-K (kameratklubb) hvor det er et særdeles hyggelig miljø.

Dugnadsarbeidet i forbindelse med byggingen av Menighetshuset på Moseid har jeg også vært med på, og er fortsatt leder av søndagsskolen der. Også andre anlegg har jeg vært hjelpelig med, og kan nevne Vikeland Bedehus som det viktigste.

I de senere år har Borghild og jeg vært Røde Kors pasientvenner. Dette er et arbeid som gir oss meget.

Jeg vil også nevne at jeg i 52 år har vært medlem av Vikeland Kristelige Mannskor. Vi møtes hver mandag. Også det er en verdifull del av min tilværelse.

Lokalhistorie har interessert meg. Jeg er med i styret i Vennesla Historielag og syntes at dette lag er et viktig tilskudd til det sosiale liv i bygda.

Jeg vet du har en annen hobby som er med om å holde sykdom på avstand.

Jeg har ikke tid til å være syk – derfor må jeg gjøre litt for å holde fysikken i orden. Jeg liker å gå på ski eller på beina i skogen og på fjellet.

I 13 år har jeg innfridd fordringene til gull i turorientering som Hunsfos BIL startet i Vennesla. Særlig siste året var det moro. I forbindelse med formannskapslovens 150 års jubileum, var det ved de 36 postene på Kvarsteinheia satt opp 70-80 spørsmål vedrørende kommunen. Så det var fin hjernetrim samtidig.

Stor pris setter jeg på å være med i aktivitetssenteret på Hunsfos. Jeg er med i pensjonistgruppa, og vil anbefale denne form for trim. Den er verdifull selv for de som har fysisk aktivitet på annen måte.

Takk for praten Kristian. Jeg for-

står nå din bemerkning om at du hver dag må prioritere mellom 2-3 aktiviteter. Det er imponerende at du kan holde deg like rolig og lun. Helsa er det ikke noe å si på. Jeg skulle gjerne se den som får deg ut av konseptene!! Mon tro hva hemmeligheten kan være? Samhørigheten med Borghild kombinert med åndelig og fysisk aktivitet er nok vesentlig. Jeg ønsker Borghild og Kristian fortsatt lykke. Dere er gledesspredere.

Tryggve Kittelsen

- Hvordan kunne du finne på å slå ut fire tenner på Jan?
- Han hadde ikke flere....

To eldre damer var for første gang på travbanen. De ble interessert i hestene og ble enige om å spille på en hest i det siste løpet. Det var en dårlig hest som ble sist.

«Vel», sa den ene damen. - «Det var vel like bra at vi ikke vant. Vi hadde jo ikke hatt noe sted å plassere hesten....!»

VANNRETT

1. Sang om årstid
11. Forsikringselskap
12. Område
14. Mål
15. Drikk
16. Statsbedrift
17. Sykdom
19. Prog.
20. Dyr
21. Skrik
22. Guttenavn
23. Månefase
25. Kvalitetskrav til papir
27. Sted i V.Agder
28. År
29. Hovedstad
31. Gjenge
33. Mål
34. Fjell
35. Par
36. Drikke
37. Stjal
38. Mager tid
39. Privat
40. Helligdag
43. Selskap, fork.
44. Kjemisk tegn

45. Ikke utenfor
46. Prest
48. Politiker
51. Pelse
53. Visitt
54. Ideologi.
55. Grei
56. Studeres
57. Mynt
58. Gløde
59. Innbitte
60. Ordner
61. Dyr
62. Tittel, fork
63. Synge
66. Stelle
67. Bønn
68. Smelte
70. Yrer
71. Doven
73. Elv
75. Forstavelse
76. Bokh.utrykk
77. Slegtning
78. Bindeord
79. Artikkel
80. Tre like
81. Arbeidsplass på Hunsfos

LODDRETT

1. Er lang og lys
2. Lik
3. Dyr
4. Hengiven
5. Felle
6. Tittel
7. Rett
8. Hage
9. Blomst
10. Svindler
13. Fugl
17. Skjøt
18. Ordne
24. Tall
26. Stilling
27. Karakter
30. Organisasjon
32. Fra vestlandet
34. Kraftsamler
40. Tåll
42. Pyntet
47. Fugler
49. Sted utenfor Bergen
50. Møbelkjede
51. Iherdig
52. Høyder.
64. Fyr
65. Blond
69. Hat
72. Skip
74. Frigjøringsorganisasjon.

**Kryssordvinnere
i forrige nummer**

Ove K. Paulsen, Elektrikerverksted.
Gunhild Sagen Sundstøl, Skrivestua.
Arne Ruenes, Graslijordet 3.
Vi gratulerer!

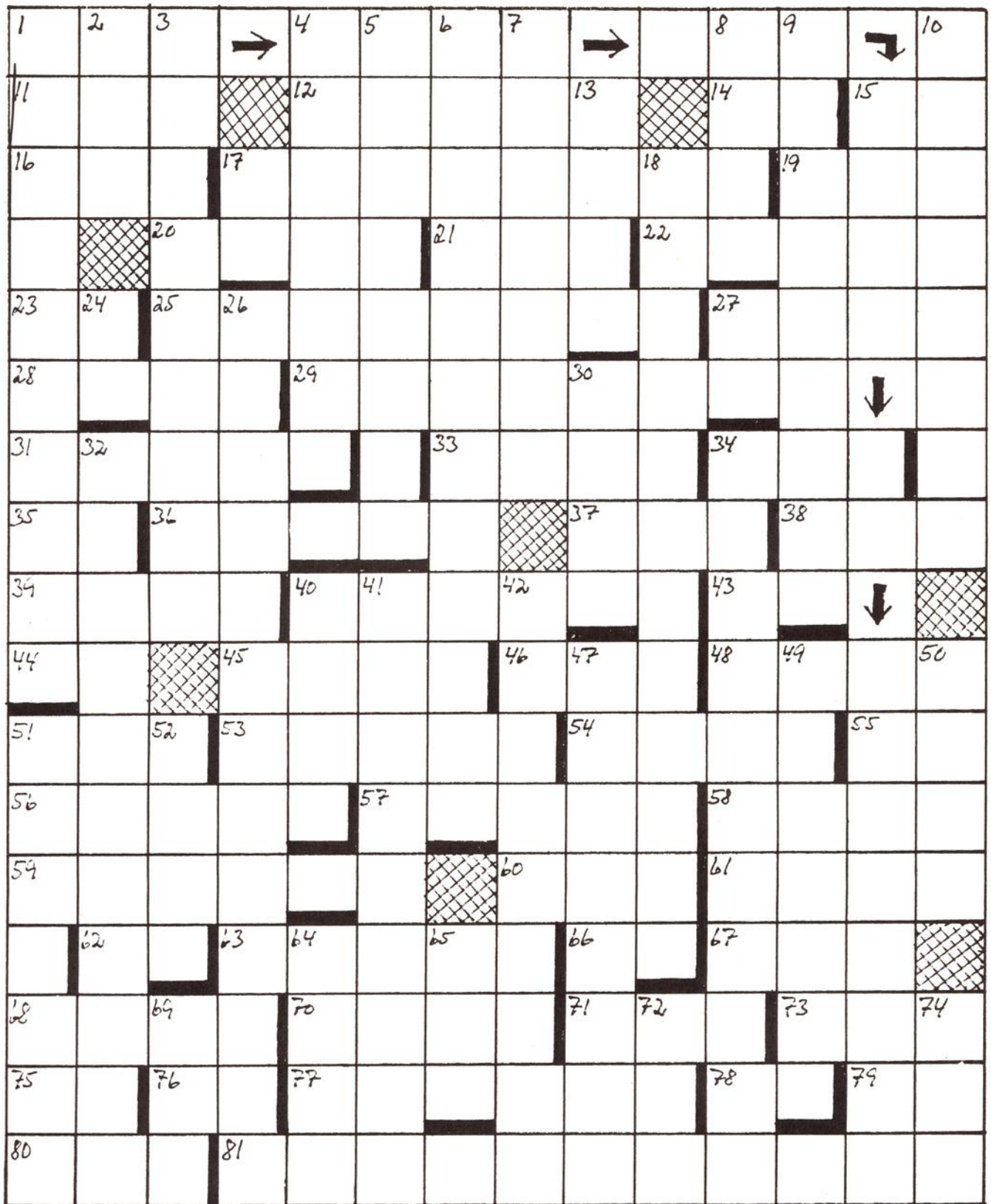
VI GRATULERER**50 år:**

Øystein Larsen	22/7
Karen Lillejord	25/7
Otto Uglehus	29/7
Sverre Svaland	10/9

60 år:

Ragnar Tellefsen	19/7
Oddleif Frigstad	15/8
Edgar Lian	28/8
Ingvald Håkon Løland	5/9

Navn: ..... Adr. : .....

Innleveringsfrist 15. august 1988

VÅRHYGGEFESTEN

Anerkjennelse til bedriftsidrettslaget

Den årlige sammenkomst var i år lagt til ungdomshuset hvor det ble servert varm mat.

Leder Ragnhild Aurebekk ønsket ca. 60 gjester inkl. lagets 6 æresmedlemmer velkommen og overlot ordet til den «gamle» gode festkomite Øystein Lie (leder), Alma Irene Omdal og Harry Arntzen.

Øystein reservert de første 20 min. til en samtale om lagets virksomhet og om muligheten for å få flere aktivister.

Han innledet med å hevde at vi hadde et særlig aktivt styre som hadde klart å få frem en viktig ressurs i bedriften. Man kunne ikke se dette ved å studere offentligjorte resultatlister, men laget har markert seg ved interne tiltak hvor det også blir lagt vekt på det sosiale. Laget ligger langt langt foran de andre lagene i distriktet. Spesielt fremhevet han de arrangementer laget hadde hatt under bedriftens 100 års jubileum, den gode tilslutning som aktivitetssenteret hadde fått, og salget av rimelige overtrekksdresser og joggesko hvis hensikt var å få flere til å trimme.

Vi kan ikke her komme inn på alle de synspunkter som kom frem under samtalen. Bare nevne at det var interesse for fellesturer i skog og mark. Orientering ble anbefalt for unge som for gamle. Hunsfos samarbeider med Vindbjart og har et treningsløp hver tirsdag. Her er det flere løyper også en for nybegynnere. Man kan ta så mange poster man vil. Særlig populært er turorientering som i år legges på Venesla Østhei.

Etter maten var det selskapsleker. De var lagt opp av Alma Irene og det garanterte for et godt resultat. Harry med allsang manglet naturligvis ikke.

Tradisjonen tro delte Flaatin og Kittelsen ut premier for vinterens skirenn. De kunne garantere at ingen av deltagerne hadde inntatt utilbørlig

forfriskning eller droge. Under Hunsfosmesterskapet viste det seg at en dame gikk mennene en så høy gang at det var nødvendig å foreta kjønnstest. Det viste seg at Ragnhild var dame av beste sort.

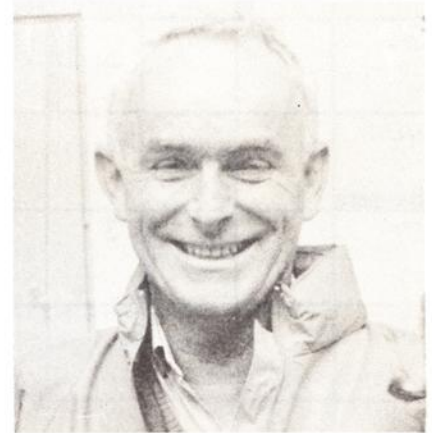
Egil Flaatin mente at bedriftsidrettslaget var med om å fremme det vi alle streber etter – en forbedret produktivitet. Han trodde at ingen bedrift i hele landet hadde så fint trimrom som Hunsfos og mente at dette burde bli bedre kjent utad. Også i år fant han å kunne støtte laget med en

alltid like kjærkommen sjekk som ble overrakt lederen.

På vegne av en bedømmelseskomite avsluttet Øystein Lie festen med to utnevelser:

John Leland som årets idrettsnavn 1987 og får sitt navn gravert på den plaketten som henger i kantinen, og

Alf Hodnemyr som æresmedlem av laget, begge for alltid velvillig å stå til tjeneste for laget og for ikke å vike tilbake for nytenkning.

T.K.

Bedriftsfotball

Siden forrige utgave av HP har lagene deltatt i endel turneringer.

20.-21.02 spilte 1. laget i Sørlandsbanken's cup. Her ble laget nr. 2 i puljen men tapte 1-0 mot Posten i 1. runde i det videregående spillet, en kamp som like gjerne kunne blitt vunnet av Hunsfos. Følgende var med: Svein Erik Slaaen, Tommy Haaen, Bjarne Abrahamsen, Jarle Lie, Tor Harald Olsen, Allan Tharaldsen og Paul Torkel Joreid.

1-laget deltok også i Tollcup (Tollvesenet) 5.-6. mars. Og denne gangen lyktes det endelig, laget gikk helt til topps etter fabelaktig innsats, og i kamper hvor alt klaffet. Coop ble slått i finalen, men det måtte straffesparkkonkuransen til. I tillegg til de som var med i Sørlandsbankens cup var denne gang også med Alf Olsen og Odd Inge Abel. Begge disse turneringene har vært innendørs.

Så 16-17 april var det klart for vårcupen, en utendørs turnering arrangert av Krisitansand bedriftsidrettsråd. Alle tre lagene var påmeldt, men old boysene klarte ikke å stille lag.

2 laget stilte med følgende mannskap: Rune Haugen, Edgar Larsen, K. Larsen, Thorbjørn BJORÅ, Jarle Sven- sen, Harald Hansen, Kay Ove Steins- land, Edgar Sakariassen, Terje Ok- sum, Jon Wetrus og Atilla Bende. La- get spilte i pulje med Eg Sykehus som vi tapte 3-0 for, Lista Handelsfore- ning som slo oss 3-1 og mot Taxi- sjåførene som vi klarte uavgjort 1-1 mot. Men dette holdt ikke til puljesei- er og dermed var 2. laget utslått.

Bedre gikk det for 1. laget. Her var følgende med Kenneth Retterholdt (ny, god keeper, han må beholdes) Egil Moy, Tor H. Olsen, Bjarne Abraham- sen, Tommy Slaaen, Paul T. Joreid, Øyvind Omdal, Jarle Lie, Allan Tha- raldsen, Odd Inge Åbel, Jan Martin Robertsen og Helge Honnemyr.

Laget slo Elektrikerne 3-0, KMV2 1-0 og Agder Asfalt 2-0 i innledende puljespill, i Kvartfinalen ble Handels- reisende slått 2-1, Falconbridge ble slått 4-0 i semifinalen men i finalen ble Bankene for sterke og Hunsfos ble slått 2-0. Men, å bli nr. 2 av 22 lag, er da ikke noe å være misfornøyd med.

Bedriftserien er i gang, her er resultatene fram til 29/5-88

1. laget:

22/4 - Lærerne-Hunsfos	1-1
29/4 - Hunsfos-Handelsreis.	3-0
05/5 - Posten I-Hunsfos I	1-4
10/5 - Hunsfos I-KEV	5-0
(2 runde cup)	
20/5 - Tinghuset-Hunsfos I	0-4

2. laget:

19/4 - Eg Sykehus-Hunsfos 2	8-0
(1. runde cup)	
22/4 - Hunsfos 2-Fædrelandsv.	1-2
29/4 - Hunsfos 2-Søgne/Repstad	3-2
06/5 - Hunsfos 2-Agder Asfalt	3-3
20/5 - Hunsfos 2-Tollvesenet	3-0
26/5 - Hunsfos 2-KVM 3	1-0
30/5 - Hunsfos 2-Skeie 2	1-4

Old Boys:

18/4 - Hunsfos-KMV 2	0-3
(1. runde cup)	
22/4 - Posten-Hunsfos	1-3
29/4 - Lærerne 1-Hunsfos	6-0
06/5 - Fiskå 1-Hunsfos	2-2
20/5 - Sørlandsb.-Hunsfos	3-4
27/5 - Fiskå 2-Hunsfos	0-1
30/5 - Hunsfos-Venneslølærer.	2-2

Så langt har det altså gått nokså forskriftsmessig, men det er litt tynt med folk til old boys laget, til en kamp har vi ikke stilt lag og til 2 andre kamper har vi vært en for lite.

Besøk fra Randaberg yrkesskole, linje for grafisk industri mandag 30/5-88. Ca. 45 elever var på besøk og var tradisjonelt rundt i bedriften og fikk se hvordan papir blir til. På kvelden stilte yrkesskolens lag i en fotballkamp mot Hunsfos. En kamp som forøvrig Hunsfos vant til tross for en entusiastisk heijageng for laget fra vest.

Presten beklaget seg over at det hadde vært brann i pre- stegården. - Det verste var at alle prekenene mine brant opp, sa han.

- Ikke rart det, sa en tilhø- rer, - så tørre som de var!!

NY KOMPOSISJON

Harry Arntzen har komponert en vals som han har kalt «Sugevalsen». Den fikk sin uroppførelse på «Vårhyg- gefesten» og gjorde stor lykke. Den er utsatt for trompet og gitar.

UTMERKELSER

Det er nevnt annet sted i bladet at vi ikke gjør oss særlig bemerket under kretsarrangementer, men innad er vi svært så aktive. Dette usagn gjelder naturligvis ikke ballaktivitetene som jo foregår mot andre lag.

Men noen utmerkelser har vi da fått. Den fineste sto Turid Beurling Hansen (kontoret) for som sammen med sin mann gikk helt til topps i jubileumsturorienteringen 1987. Ektepåret hadde beste besvarelsen på 70-80 spørsmål vedr. Kommunen som var lagt ut på postene. Ellers var det 4 stk.

andre som hadde besøkt alle 36 postene på Kvarsteinsheia hvorav 2 stk. Hunsfospensjonister - K. Hodnemyr (73) og T. Kittelsen (73). Naturligvis var det mange flere som deltok, men som ikke hadde fått med alle postene. Gratulerer Turid!! Postene var ikke alle så lette å finne, og noen av spørsmålene var vrine.

Når det gjelder idrettsmerket så fikk 3 av våre æresmedlemmer utmerkelse. 2 fikk ministatuetten forgylt, og en fikk plaketten som er den største utmerkelse som gis. Det er ikke for

sent for noen å ta merker. Det er gøy og anbefales alle.

I vinterens Karuselløp på ski fikk 2 stk. foruten deltakelse premie, bronsemedalje i kretsmedlemskapet over 15 km langrenn, og i stafett ble det 3 sølv og 3 bronse. Også disse løp vil vi anbefale. Det er ikke mere høytidelige enn en selv tar dem.

Et annet meget morsomt kretsarrangement er løpkarusellen. Her fikk 3 deltakere fra Hunsfos deltakelsepremie. Det er rart at ikke flere fra oss er interessert i å delta.

HUNSFOS KLUBBMESTERSKAP 1988 10 KM LANGRENN

Mesterskapet var lagt til Kjåvann med løype over Naspevarden. Alle klarte fordringene til skimerket.

Klasse D 45-49 år:

1. Ragnhild Aurebekk 44.24

Klasse M 25-29 år:

1. Stein Solheim Olsen 44.00

Klasse M 30-34 år:

1. Sigmund Iveland 32.29
2. Karl Johnny Lundevold 33.57
3. Andreas Omdal 48.24

Klasse M 35-39 år:

1. Stig Skjævesland 30.21

Klasse M 45-49 år:

1. Magnar Aavitsland 39.50
2. Øystein Larsen 40.48
3. Bjørn Johansen 54.16

Klasse M 50-54 år:

1. Harald Thomassen 34.10
2. Thorbjørn Olsen 39.55

Klasse M 55-59 år:

1. Karl Hodnemyr 36.27
2. Alf Renstrøm 42.12

Klasse M 60-64 år:

1. Gerhard Lundevold 40.27
2. Helge Nordhagen 41.29

Klasse M 65-69 år:

1. Sigurd Hagen 44.39
2. Kåre Rødal 47.39

Klasse M over 70 år:

1. Arnold Beurling 48.43
2. Trygve Kittelsen 53.07

Far til sønn: - Hva gjør du hvis du sitter på en full buss og en eldre dame kommer inn?

- Samme som deg, pappa, later som jeg sover!

Fiskekonkurransen på Vesøy

Resultatene

Voksen klasse:

1. Bjørn Helge Knudsen for mest i kg. Påhengsmotor.
2. Bjørn Inge Løland for største fisk, Gummibåt.
3. Per Einar Lundevold for størst antall fisk, Ryggsekk.
4. Jarle Lie for minste fisk, Fiskestang.

Barneklassen:

1. Anne Thorild Jacobsen, eneste som fikk fisk.
  2. Thomas Bjorå, loddtrekning.
  3. Roger Amundsen, loddtrekning.
- Alle fikk fiskestang med snelle.

Jan Skårdal

Konkurransen ble avviklet som vanlig på pinseaften. Været var fint, og mellom 70 og 80 deltok. Men fiske-lykken var skral. Kanskje var det all-gepesten som hadde ødelagt, hva vet vi. I hvert fall var det bare 7 som fikk fisk, 5 fikk en hver, og 2 fikk to hver. Altså 9 fisk på 80 personer etter en times fiske. Det har vel aldri vært så dårlig. Men vi fikk da kåret vinnere i begge klasser, selv om der måtte loddtrekning til i barneklassen da der bare var en som fikk fisk.

Hovedgevinsten var det i år «Knuden» som tok seg av. Etter mange års trofast innsats fikk han endelig lønn for strevet. det var vel fortjent. 2,1 kg fisk hadde han tilsammen, og det ga ham en ny påhengsmotor. Egentlig var han kvalifisert til de fleste premie-ner, men regelen er at ingen skal ha mer enn en premie.

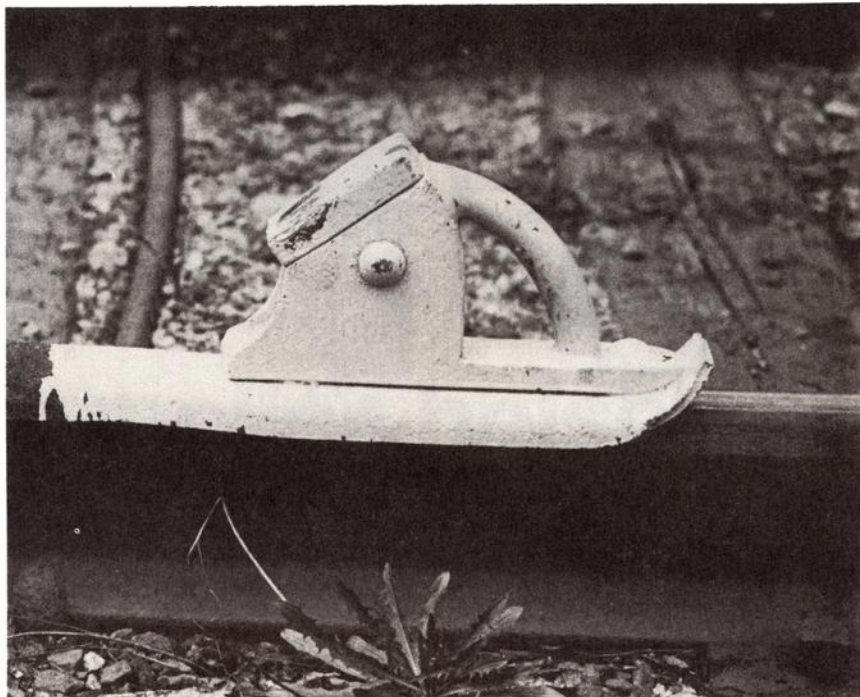
Liten tue kan velte stort lass

For en tid siden var det store oppslag om en togavsporing på HF. Det var tomme tankvogner som veltet og det ble en del snakk om hva som kunne skjedd om disse var fulle og om kjemikalierne hadde rent ut.

Folk vi har snakket med er av den mening at om tankene hadde vært fulle ville ikke avsporingen blitt så alvorlig. Vognene hadde vært så tunge at selv om de hadde gått av sporet ville de ikke ha veltet da tyngden hadde holdt dem oppeist.

Hva var så årsaken til denne avsporingen?

«Synderen» ser du bilde av her, en liten bremsekloss. Denne «nesten ulykken» har også ført noe positivt med seg. Alle rutiner ved togtransporten her på HF er nå gjennomgått og alle tenkelige forbedringer er gjennomført for å hindre at noe slikt skal kunne skje igjen.

Hunfos Funksjonærforening styre 1988 – 1989

I forbindelse med ordinært årsmøte den 10. mai 1988, ble det foretatt valg til styre som følger:

Formann: Kenneth Pedersen.

Nestformann: Arthur Coldal.

Sekretær: Bjørn Østefjells.

Kasserer: Inger Edvardsen.

Styremedlem: Hanne Olsen,

Bjørn Johansen, Tarjei Sandaker.

1. varamann: Sigrid Johnsen.

2. varamann: Ingeborg Haraldstad.

Følgende er nye medlemmer: Kenneth Pedersen, Bjørn Østefjells, Hanne Olsen, Bjørn Johansen, Ingeborg Haraldstad.

*Vår nye personalsjef:
ARNE AANESLAND*

- Svensk samtale: - Har du lest telefonkatalogen?

- Nei, men jeg har sett filmen!

Og så var det den svenske gatefeieren som kom så sent hjem. - Han hadde vært så uheldig å komme inn i en rundkjøring!

Nye Bedrifts-sykepleiere

I februar i år ble to nye sykepleiere ansatt ved bedriften og vi har her gleden av å presentere:

Sykepleierenes arbeid er alsidig og de har mange «jern» i ilden. Siste nytt (og for første gang på HF) er at de har startet et «SLUTT Å RØYKE KURS».

På dette kurset begynte 8 personer, og idag (5 uker etter) har 2 sprukket

ASLAUG UTSOGN

Hun kommer fra Kristiansand, og i flere år ansatt ved Sentralsykehuset.

TONYA STOKKE

Hun er fra Irland, men har bodd i Norge siden 1976. Tidligere var hun hjemmesykepleier i Vennesla Kommune.

mens de andre har kuttet ut røyken. Dette resultatet betegner sykepleierne som ualminnelig godt, normalt er det bare 20-30 % som klarer seg.

Kurset koster 100-150 kroner, men Tonya og Aslaug har kommet med en artig måte å anvende kurspengene på. Dersom du klarer å slutte vil du få

igjen pengene (eller det lages en sammenkomst), klarer du det derimot ikke går pengene til Nasjonalforeningen mot Kreft.

Nytt kurs starter den 23. august: Er du interessert så ta kontakt med legekantoret - idag!

Hva mener «Storrøkeren» om kurset?

En av deltakerne betegner seg som en storrøker, vi har derfor valgt han til å fortelle om seg selv og om kurset.

Hvor lenge har du røykt og hvor mye røker du?

- Jeg har røykt fast i 43 år og på slutten røykte jeg 5 esker i uken (ca. 30-35 sigaretter pr. dag).

Hvorfor vil du slutte?

- Jeg begynte å føle at det gikk på helsa løs, bl.a. fikk jeg magesår.

Men hvorfor gå på kurs, kunne du ikke bare kutte ut?

- Etter så mange år der det var vanskelig å bare «kutte ut», men da sykesøstera på legekantoret mente at jeg burde slutte og samtidig sa at det skulle starte et kurs meldte jeg meg på.

Er det en fordel for deg å gå på dette kurset?

– Absolutt! Her har vi folk fra legekontoret som motiverer oss og hjelper oss på beste måte. Det er også lagt slik opp at det er vi selv som bestemmer når vi skal slutte ved å bestemme datoen, på den måten har vi noe «å se frem til» og kan innstille oss på at fra da av skal jeg slutte. Når dagen kommer blir det også en prestisjesak overfor de andre på kurset om ikke å sprekke. En sprekke betrakter jeg som et nederlag overfor meg selv.

Du har nå holdt opp i 5 uker, var det 5 harde uker?

– De 3 første ukene var ille, men nå går det fint så jeg er sikker på at dette skal jeg klare.

Bruker du nå en annen form for erstatning for røyken?

– Vi fikk utlevert en spesial-tyggis som var til god hjelp. Nå spiser jeg en del frukt og grønnsaker. Flere er redde for å legge kraftig på seg når de slutter, men for mitt vedkommende er vekta på det samme.

Det er sikkert flere som ønsker å

slutte, har du noen tips til disse?

– Jeg vil absolutt anbefale et kurs som dette, det er en stor fordel at vi kan være flere isammen. Jeg vil også legge til at når du er på legekonsultasjon og blir fortalt at du helst bør slutte å røyke for å få en bedre helse, så slå det ikke bort i en spøk, men bestem deg der og da for at neste kurs SKAL jeg delta i.

Moren i en vegetarfamilie:

– Barn nå må dere komme inn å spise før maten visner....

Røyking eller helse

For å begynne med en litt merkelig påstand – Bedriftshelsetjenesten gir blaffen i om folk røyker. Det vil si deres vaner og uvaner er en privat sak og angår ikke oss. Som helsearbeidere er det en av våre oppgaver å fremme deres helse og det er dessverre slik at røyking og helse er umulig å oppnå samtidig. Spørsmålet er heller røyking eller helse.

De fleste folk vet nå i dag at røyking er helsefarlig, men ikke alle er klar over omfanget av de skader som oppstår, så for å få litt klarhet i dette skal vi føre opp litt opplysning om de mest vanlige sykdommer som røyking er den direkte årsak eller er en medvirkende faktor til. Først er det lungekreft der man regner med at 70–90 % av alle dødsfall kunne vært unngått dersom sigarett-røyking ikke forekom. Det er en kjent sak at en av de ansatte på Hunsfos kan bekrefte denne opplysningen – bare spør. I tillegg gjør røyking at man er mer følsom overfor andre forurensninger. Røyking spiller en avgjørende rolle som årsak til strupekreft, også kreft i munnhule og svelg. Det synes å være en sammenheng mellom røyking og kreft i urinblæra hos menn. Undersøkelser viser at de som røyker mer enn 20 sigaretter daglig har en dødelighet som er dobbelt så høy som hos ikke-røykere. Hos røykere er det også funnet økt hyppighet av kreft i spiserør, bukspyttkjertel, nyre og i livmor hos kvinner. Statistikken viser at dobbelt så mange røykere dør av kreft i alder 45–64 år enn ikke-røykere. Dødeligheten fra hjerte- og karsykdommer i samme aldersgruppe utgjør samme risiko og er den sykdom som i dag er årsak til flere dødsfall enn noen annen sykdom. Denne økte dødeligheten rammer særlig yngre og middelaldrende røykere.

Ved hjerteinfarkt, hjertekrampe og angina kan flere risikofaktorer virke inn i årsakskjeden. Røyking er en av disse risikofaktorene. Blant de andre skal nevnes blodtrykksykdom (høyt blodtrykk) og forhøyet innhold av fettstoffer (bl.a. kolesterol) i blodserumet. Sigarett-røykere er mer utsatt for å få hjertesykdom selv uten at andre risikofaktorer foreligger, men med slike faktorer i tillegg er risikoen særlig stor.

Mekanismen for utvikling av fet-tavleiring i hjertets pulsårer, og i andre pulsårer, er ikke fullt ut kjent. Forskning har i de seinere år særlig festet seg ved av tobakksrøyken inneholder store mengder karbondioksyd (kullos). Karbondioksyd går over i blodet hos røykerne og minsker blodets evne til å transportere og avgi oksygen (surstoff) til vevene. Dette kan forklare at åreveggen blir skadd, og at fettstoffer fra blodet lettere trenger inn i åreveggen og danner fettputer.

Fettputedannelse, eventuelt med blodleivring, kan også opptre i andre pulsårer. Spesielt skal nevnes pulsårene i lår og legger. Innsnevringen av årene fører til nedsatt blodgjennomstrømming, og det kan oppstå koldbrann i større eller mindre partier av beina. Sigarett-røyking er en viktig årsaksfaktor til denne sykdommen. En rekke av disse pasientene må opereres for å hindre koldbrann, og det dreier seg i alt vesentlig om røykere.

I livspulsåra kan det i åreveggen avsette seg svære fettputer, slik at hele veggen svekkes. Det kan føre til at livspulsåra blir utvidet og brister, oftest med dødelige blødninger som utgang. Røykere har en betydelig overdødelighet i forhold til ikke-røykere av denne sykdommen.

Tobakksrøyking er en betydelig årsaksfaktor for kronisk bronkitt og lungeemfysem («sprengte lunger»), og langt viktigere enn den generelle luftforurensingen. I USA regner man med at risikoen for å utvikle kronisk bronkitt eller emfysem er 3–20 ganger større for røykere – avhengig av bl.a. kjønn, alder og antall røykte sigaretter daglig. Det som kanskje er like alvorlig, er den rolle de spiller som årsak til kronisk uførhet. I Norge var det i 1980 noe under 2.600 personer som var uføre pensjonert pga. kronisk bronkitt og emfysem.

Lenge før de alvorlige skadene opptrer, kan man merke symptomer fra luftveiene. Hoste og oppspytt forekommer langt oftere hos sigarett-røykere enn hos ikke-røykere. Disse plagene kan være hyppige også hos helt unge sigarett-røykere, helt ned i tenårene. Luftveisinfeksjoner, bl.a. lungebetennelser, er hyppigere og mer alvorlig hos sigarett-røykere. Dette selvfølgelig betyr at røykere har økt sykkelighet og flere tapte arbeidsdager enn ikke røykere. En undersøkelse viser at en mann som aldri har røykt har en gjennomsnitt av 4,6 tapte arbeidsdager pr. år mens en stor røyker har 7,6 fraværsdager.

Sigarett-røykere har økt sykkelighet og dødelighet av magesår. Sigarett-røyking forsinket et magesår i å gro også under kur.

Det er et stort lyspunkt i alle røykerapportene: Dersom røykeren slutter vil virkningene av tidligere røyking avta fort.

– Anna, visste du at det må tre sauer til for å lage en genser? – Nei, jeg visste ikke engang at sauer kunne strikke!

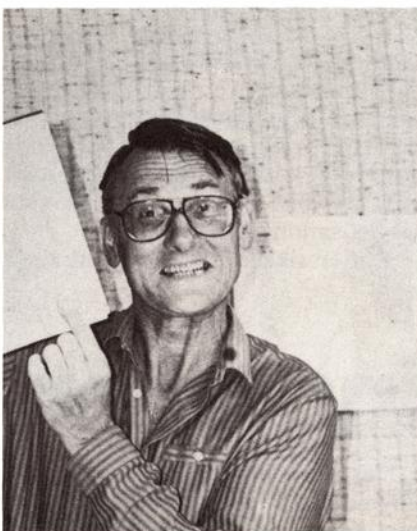

Planer for sommerferien

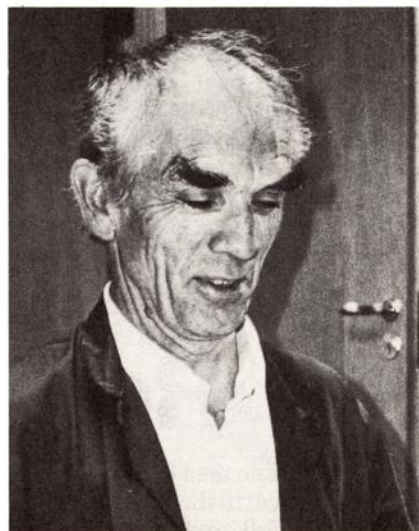
Hans Fleischer, Hovedlab.:

I år drar vi for første gang på bilferie i Europa. Går alt som det skal kommer vi helt ned til Middelhavet til en fransk by som heter Hyeře hvor vi blir i noen dager og bader og koser oss. På turen ned skal vi prøve et bil-natt-tog gjennom Tyskland. På den måten kommer vi helt frem på to døgn.

T. Tellefsen, Skipningsvadelingen:

– Reiser til Kalymnos. Skal bo i en liten landsby – liker små koselige greske øyer – hvor det ikke er så mye turister – slik at man kan få kontakt med befolkningen på stedet. Har tidligere opplevd å bli invitert til gresk bryllup, spist lunsj sammen med gjetere osv. Håper også på endel båtturer for å utforske andre øyer i nærheten. Ønsker å oppleve mest mulig av det opprinnelige og minst mulig av turisme – dette blir etter hvert vanskeligere å finne.

Harald Hagen, avd. 9:

I år går turen først til Danmark, til Tarm for å besøke kjente. Etter en ukes opphold går turen videre til Mølle i Sverige hvor det blir et par dagers opphold. Deretter går turen videre gjennom deler av Sverige, og håpet er at det mot slutten av ferien kan bli noen dager i Rauland i Telemark, og hvor forhåpentligvis fiskestangen kan bli prøvd.

St. Skjævesland:

– Skal prøve å få PM3 til å gå.

**Svein Johansen,
p.t. Lagmannsholmen:**

– Æ he'kje plane for no'n tur i år!

**Torhild Berg Renstrøm,
Vakta/Kantina:**

Campingtur.

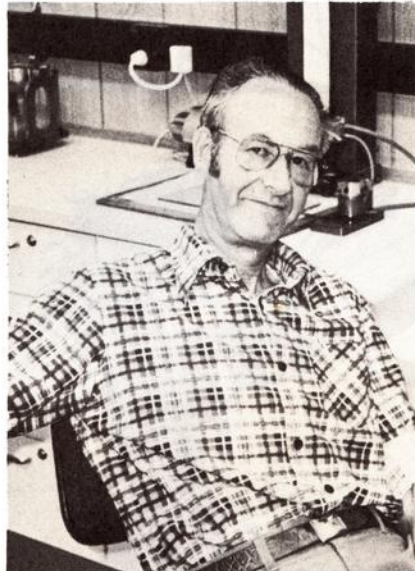
Lillian Hammen, Sentralbordet:
- Jeg er planløs - tar det som det kommer. Biltur i dalane.

Arne Finsland, Elektroavdelingen:
- Unngå fotografer
- Bygge veranda
- Betale renter

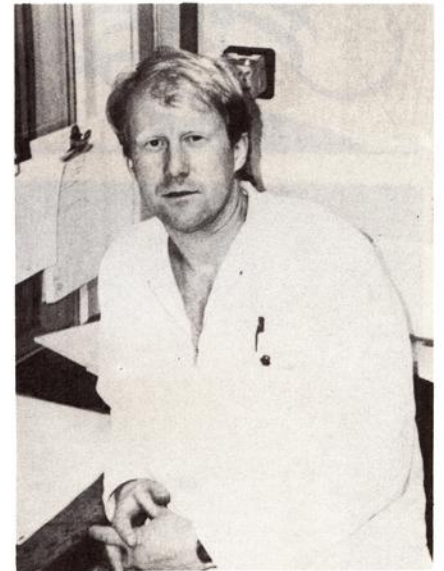
Knut Aas, Cell.:
Jeg og min familie skal tilbringe en uke i Danmark. Ellers må jeg passe dyrene på gårdsbruket mitt i Bjelland. Slutten av ferien kommer jeg og barna til å dra en tur bort til Vannland i Bø.

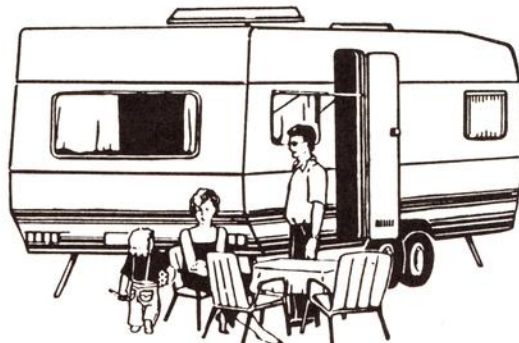
Thorbjørn Tesdal, Papirlab.:
Jeg skal en tur til Telemark hvor kona mi kommer fra. Der skal vi være med å restaurere et hus, så noe slaraffenliv blir det ikke. Håper på pent vær, og blir der hele ferien.

Gunn Olaug Røiland, P.M.6:
Jeg skal være på P.M.6 som ferievikar, men håper det blir noe tid til å slappe av også. Skal også ha vakt på ambulansesbilen i Søgne, og det kan jo bli fint.

Reidar Larsen:
Bilferie til Sverige, og Finland, og sammen med familien, forsøke å være med på Sørlandsgaloppen med kart og kompass.

Terje Austad Bakken, P.M.6:

Skal en tur til Austad i Ose i Setesdal. Litt jobbing blir det, ellers blir det meste tatt på sparket.

Kai Hoverstad, Blekeriet:

Det meste av ferietiden kommer jeg og min familie til å bringe på gården i Åseral, som vi for en kort tid tilbake overtok. Ellers blir jeg nok sittende i min båt hjemme på plenen.

Geir Wehus, Cell.:

Ferien kommer jeg nok til å bringe hjemme. Skal male huset (trenger hjelp tlf. 56483). Ellers blir det en ekstra 3 ukes ferie på Costa Del Bastøya!!

Kjell Karlsen, P.M.6:

Har tenkt meg en uke på Vesøy hvis jeg er heldig med trekningen. Ellers blir det en del småturer. Får vel også anledning til å svette litt i forbindelse med en mur jeg skal sette opp.

Redaksjonen ønsker leserne

GOD SOMMER!